

Kabinet wil minder hardvochtig handhaven

De overheid wil uitkeringsontvangers vanuit vertrouwen bejegenen: 'We gaan ervan uit dat mensen het goede willen doen.'

De focus in de sociale zekerheid lag de afgelopen jaren te veel op handhaving en fraudebestrijding, vinden ministers Van Gennip en Schouten. In plaats daarvan moet de mens weer centraal komen te staan.

Vertrouwen

Bij het handhaven van de regels in de sociale zekerheid, moet de overheid meer uitgaan van vertrouwen in de burger. Dat is één van de uitgangspunten in een brede wetgevingsoperatie waar ministers Karien van Gennip (Sociale Zaken en Werkgelegenheid, CDA) en Carola Schouten (Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, ChristenUnie) mee bezig zijn.

Tijd

Dat blijkt uit een brief die de twee ministers onlangs aan de Tweede Kamer stuurden. Ze kondigen daarin plannen aan om te sleutelen aan allerlei onderdelen van de sociale zekerheid, zoals de bijstand, de werknemersverzekeringen en het persoonsgebonden budget. Ze waarschuwen wel dat die verbeteringen niet van vandaag op morgen gerealiseerd zullen zijn. 'Voor de meeste maatregelen is een wetswijziging nodig', schrijven Van Gennip en Schouten. 'Dit kost tijd.'

Onopzettelijk

De ministers geven aan dat ze de handhaving door de hele sociale zekerheid heen willen herzien. 'We gaan ervan uit dat mensen het goede willen doen. Dat kan onder andere betekenen dat er wordt uitgegaan van een onopzettelijke overtreding tenzij het tegendeel blijkt. Hiervoor zijn wettelijke kaders nodig, waar we momenteel aan werken.'

'Dringende reden'

In de tussentijd kijken de ministers of ze het makkelijker kunnen maken voor gemeenten en uitvoeringsorganisaties om uitzonderingen op knellende regels te maken. Zo kan de overheid volgens de wet afzien van het opleggen van een sanctie als daar een 'dringende reden' voor is. De burger kan zich in de praktijk echter zelden op dat principe beroepen. In de rechtspraak wordt het begrip van 'dringende reden' namelijk nogal restrictief uitgelegd. Het ministerie wil daarom samen met de uitvoering komen tot een beter hanteerbare invulling van dat begrip.

Ontwricht

De ministers lieten onlangs onderzoek doen naar zogenaamde 'hardvochtige effecten' van wetgeving in de sociale zekerheid. De resultaten [logen er niet om](#). De onderzoekers stelden dat er structurele problemen in de wetgeving en uitvoering van de sociale zekerheid zitten, die ervoor kunnen zorgen dat levens

van burgers worden ontwricht. Die knelpunten zijn niet zomaar met maatwerk op te lossen, maar vragen om een fundamentele herziening van het stelsel.

Onzekerheid

Eén van de oorzaken van hardvochtige effecten, is het feit dat mensen complexe beoordelingen moeten ondergaan om in aanmerking te komen voor inkomensondersteuning. Die regelingen zijn namelijk zo ingericht, dat ze alleen worden toegekend aan mensen die ze écht nodig hebben. Die beoordelingen zorgen voor onbegrip en onzekerheid bij burgers die afhankelijk zijn van overheidssteun, rapporteerden de onderzoekers.

Verplichtingen

Ook ontstaan er problemen rondom de verplichtingen die bij de uitkeringen horen, en de sancties die gekoppeld zijn aan overtredingen. Er wordt te veel verantwoordelijkheid van burgers zelf verondersteld, zien de onderzoekers, waardoor uitkeringsontvangers al door een klein foutje in financiële problemen terecht kunnen komen.

Bijstand

'De ervaringen van mensen die zijn opgetekend in het eindrapport raken ons', schrijven Van Gennip en Schouten. 'De conclusies uit dit onafhankelijk onderzoek laten zien dat we er nog lang niet zijn en dat er meer nodig is voor burgers.' Wel tekenen ze aan dat een aantal maatregelen om de genoemde knelpunten op te lossen, al in gang zijn gezet. Zo heeft minister Schouten al een plan gepresenteerd [om het bijstandsregime te versoepelen](#). Wat Schouten betreft, moeten mensen in de bijstand er niet op achteruit gaan wanneer ze mantelzorg verlenen of in deeltijd werken. Ook moeten ze niet gestraft worden als hun volwassen kinderen na hun 21e nog thuis wonen, of wanneer ze af en toe giften ontvangen van vrienden of familie.